

CLIVE ORTON, PAUL TYERS, ALAN VINCE, *Pottery in Archaeology*, Cambridge University Press, Cambridge, 1993, XVII + 269 p.

Sub egida editurii universității din Cambridge a început publicarea unei serii de lucrări, care urmărește să adâncească percepția arheologică prin tot ce este mai nou și folositor în domeniul exploatării descoperirilor, pe de-o parte, și să stimuleze interesul arheologilor și studenților în direcția unor cercetări multidisciplinare, pe de alta. Dată fiind destinația, colecția respectivă are o puternică tentă didactică, vizibilă mai ales în sistematizarea materialului, dar și în maniera de prezentare. Sub conducerea unei echipe anglo-americane (D. Brothwell, G. Barker, D. Dincauze și A. Stahl) au văzut lumina tiparului până acum 7 cărți: J. D. Richards și N. S. Ryan, *Data processing in archeology*; S. Hillson, *Teeth*; A. Wheeler și A. K. G. Jones, *Fishes*; P. G. Dorrell, *Photography in archaeology and conservation*; L. și R. Adkins, *Archaeological illustration*; M. – A. Courty, P. Goldberg și R. MacPhail, *Soils and micromorphology in archaeology*. De această dată, noua apariție are drept subiect ceramică, care constituie adesea principala preocupare a arheologilor. Ilustrând cele spuse mai sus, examinarea sumarului ne dezvăluie intențiile și competențele autorilor: *List of figures*; *List of tables*; *Preface*; *Acknowledgements*; *Part I – History and Potential* (1. *History of pottery studies*; 2. *The potential of pottery as archaeological evidence*); *Part II – Practicalities: a guide to pottery processing and recording* (3. *Integration with research designs*; 4. *Life in the pot sherd*; 5. *Fabric analysis*; 6. *Classification of form decoration*; 7. *Illustration*; 8. *Pottery archives*; 9. *Publication*); *Part III: Themes in ceramic studies* (10. *Making pottery*; 11. *Pottery fabrics*; 12. *Form*; 13. *Quantification*; 14. *Chronology*; 15. *Production and distribution*; 16. *Assemblages and sites*; 17. *Pottery and function*); *Conclusion*; *Appendix*; *Bibliography*; *Index*.

Chiar o privire mai stăruitoare aruncată asupra acestui cuprins pare să nu găsească vre-o lacună, mai mult sau mai puțin fiind tratate toate aspectele pentru care ceramica îi interesează pe arheologi. O dificultate a ridicat-o, după cum sublinia profesorul Orton în *Prefață*, trasarea unui hotar precis între teorie și practică, de multe ori, chiar în lucrarea de față, textul referitor la practică s-a dezvoltat și a evoluat până la nivelul celui rezervat teoriei. De asemenea, o lipsă ar putea proveni din faptul că cei trei autori sunt în principal arheologi „urbani”, preocupările lor fiind legate mai cu seamă de ceramica romană și mai târzie. Însă, olăria preistorică nu este complet diferită și problemele ei sunt aproximativ aceleași. De fapt, toată ceramica poate fi privită cu sentimentele diametral opuse ale dragostei și urii. Cele două simțăminte emoționale conduc ca, în primul caz, ceramicii să-i fie atribuite toate atuurile unui depozit de informații neobișnuit de bogat, pe când, în al doilea, astfel de materiale sunt văzute ca ceva foarte comun, care încetinesc ritmul săpăturii și „înghiț” în cadrul operațiilor ulterioare fonduri exagerate. În realitate, calea trebuie căutată între aceste două extreme, numai în acest mod fiind posibilă cu adevărat cunoașterea istorică, care să sprijine înțelegerea prezentului.

Introducerea mai are menirea să ne facă mai ușoară sistematizarea materialului cărții. Este interesantă, așa cum o prezintă autorii, împărțirea istoriei studierii ceramicii în: 1, a artei istorice; 2, a tipologiei; 3, contextuală, admițând că aceasta se caracterizează prin diversitate de cunoaștere și înțelegere, îmbrățișând totodată și studiile de tehnologie, etno-arheologie și de schimbare (sau de lipsă) a ceramicii, – totul tratat din puncte de vedere foarte diverse. Ne oprim la ultima fază, întrucât aceasta este cea în care ne situăm și pe deasupra se află în plină expansiune. Specific ultimei etape este

și deschiderea spre înglobarea continuă a unor noi subiecte de studiu, cum ar fi etnografia, tehnologia, arhometria și cuantificarea. Și lista rămâne deschisă.

Cartea de față – și trebuie să scoatem în evidență din nou aceasta – este foarte bine structurată, facilitându-ne ordonarea a ceea ce mulți dintre noi cunoaștem. De aceea, pe acest plan, ceea ce era oarecum neclar și amalgamat, chiar în cazul unui bun arheolog, în urma acestei apariții editoriale poate ajunge la o limpezire și sedimentare, impulsionând în acest chip exploatarea la maximum a tipului respectiv de descoperiri. Bogăția aspectelor sub care trebuie examinată ceramica este practic ineuizabilă și acest lucru reiese cu pregnanță din studierea lucrării. Aparent, acest material arheologic nu ascunde prea multe informații, însă chiar categoria sa cea mai anostă a demonstrat în ultimele decenii, pe măsura evoluției tehnologiilor moderne, că este mereu capabilă să dezvăluie noi și pline de conținut date.

Simpla examinare a sumarului dezvăluie aproape în totalitate, așa cum arătam, problematica ridicată de ceramică. Ar fi prea facil să ne oprim asupra uneia sau altele din chestiunile care ni se par mai însemnate. Iar, aceasta ar părea mai mult sau mai puțin subiectiv. Totuși, măcar unele din aceste aspecte care ne-au preocupat și pe noi, cu rezervele enunțate, pot fi amintite: Trebuie sau nu păstrată ceramica socotită inutilă sau care a fost studiată? Ce să computerizăm? Cum să organizăm informația? Cum să fie ilustrată, desenată, ceramica? Cum să fie păstrată? Care este standardul minim de publicare? Cum se fabrica ceramica? ... ș.a.m.d. Este necesară studierea în amănunțime a volumului și abia după aceea vom putea afirma că, iată, lipsește ceva sau, mai degrabă, iată, la acest lucru nu ne-am gândit. În aceasta constă de fapt acțiunea stimulatorie a cărții: ne îndeamnă să reflectăm mai mult, mai profund și, îndeosebi, mai sistematic, cu toate urmările benefice, asupra acestei categorii de materiale.

Volumul se încheie cu un capitol de concluzii, care se referă la viitorul studiilor despre ceramică. Din păcate, exact acesta ni s-a părut și cel mai „subțire”, nu numai ca dimensiuni, ci și prin minimul de idei pe care-l vehiculează. În afară de creșterea și diversificarea gamei de aparatură și relansarea prin noi tehnologii sau metode a cercetării despre ceramică, autorii nu văd deocamdată ceva de perspectivă în acest domeniu. Însă, din punct de vedere psihologic, privind retrospectiv întreaga evoluție a acestor studii, lucrurile par pe deplin normale. Căci doar pe măsură ce progresul general tehnic era tot mai vădit și ceramica a căpătat noi valențe pentru cercetare. Deci, pe de-o parte noi nu suntem astăzi în stare să întrededem toate direcțiile spre care se vor îndrepta studiile despre ceramică. Pe de altă parte, numai făcând bilanțul acestor cercetări devine posibilă surprinderea câtorva, din căile pe care a apucat-o „ceramologia”.

Volumul este însoțit de un bogat și bine reprodus material ilustrativ, ca și de numeroase exemplificări – „modele” pentru realizarea diferitelor tipuri de analize, fișe, evidențe etc. De asemenea, se remarcă bogata bibliografie anexată în finalul cărții, care este de un real folos pentru cei interesați – adevărat punct de pomire al oricărei investigații asupra ceramicii. Cartea este bine făcută și scrisă, sistematică, completă – pentru a nu reliefa decât calitățile sale majore și care o fac atât de utilă arheologilor și studenților.

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA